

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	183
Волкова Дарія Євгенівна КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	186
Панасюк Віта Миколаївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	188
Животовська Ірина Юрійівна ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У ВИМІРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	191
Батан Юрій Дмитрович ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ЯК КОЛЕКТИВНЕ ПРАВО.....	195
Ігнатова Анастасія Сергіївна ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЙНІ МЕЖІ	199
Козирь Дмитро Валерійович ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	203
Матковський Микита Сергійович ПРАВО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ	207
Бугасенко Каріна Вікторівна ДО ПИТАНЬ ЩОДО ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦИКЛІВ.....	209

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Беҳруз Хашматулла МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.....	212
Аракелян Мінас Рамзесович ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.....	215
Сурілова Олена Олексіївна СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	217
Акіменко Юлія Юрійівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС	221
Белогубова Оксана Олександрівна ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ	223
Грушко Мальвіна Валеріївна, Димов Кирило Борисович ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ	225
Дронов Владислав Юрійович РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	228
Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	230

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. 17.6.2022 COM(2022) 407 final. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2022:1261:FULL&from=EN>

3. Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States. *Official Journal*. L 331. 14.12.2017. P. 57–77.

4. Council Decision 2014/145/CFSP of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal*. L 78. 17.3.2014. P. 16–21.

Ключові слова: Європейський Союз, право ЄС, інтеграція, економічна інтеграція, Внутрішній ринок ЄС, *acquis* Внутрішнього ринку ЄС.

Keywords: European Union, EU law, integration, economic integration, EU Internal Market, EU Internal Market *acquis*.

Белозубова Оксана Олександрівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ

Початок ХХІ століття став свідком консолідації процесу глобалізації, який поширювався в другій половині минулого століття, насамперед з утворенням великої кількості нових держав. Сьогоднішній глобальна економіка перебуває на етапі переходу від однозначного впливу країн або блоків країн з розвинутою економікою до системи, де країни з економікою, що розвивається, посилюють свій міжнародний вплив, виходять на територію та інвестують у розвинені ринки. Однак, це не означає, що країни з промислово розвинутою економікою одразу зазнають шкідливих наслідків, навпаки – відбувається пошук нового економічного балансу сил та переосмислення засобів торговельної дипломатії.

Визначення торговельної (комерційної) дипломатії використовується для охоплення багатьох різних видів діяльності. Деякі з цих видів діяльності (наприклад: багатосторонні торгові переговори, торговельні консультації та врегулювання суперечок), призначені для впливу на державну політику та регуляторні рішення, які впливають на світову торгівлю та інвестиції. До цих видів можна також додати діяльність із підтримки бізнесу, яку здійснюють члени дипломатичних місій, їхній персонал та відповідні установи. Не слід забувати й про діяльність, яка пов'язана з інвестиціями, туризмом або інтелектуальною власністю.

Торговельна дипломатія Європейського Союзу (ЄС) стала ключовим інструментом у формуванні зовнішньоекономічних відносин Союзу та просуванні його торговельних інтересів у всьому світі. Цей напрямок зовнішньоекономічних відносин Союзу представляє собою багатогранний підхід до захисту та просування економічних і стратегічних інтересів ЄС в усьому світі. Ця форма дипломатії не обмежується звичайним сприянням торгівлі, але також включає ширший набір заходів, спрямованих на те, щоб цінності ЄС, такі як охорона навколишнього середовища, права людини та стандарти праці. Маючи таку унікальну засадничу природу саме цей напрямок дипломатії ЄС з моменту початку збройного конфлікту між Україною та ЄС, є одним з найбільш дієвих серед інших напрямків дипломатії ЄС.

Вже через 3 місяці після початку збройного конфлікту ЄС видав Регламент № 2022/870 від 30 травня 2022 року про тимчасові заходи щодо лібералізації торгівлі [1]. Цей Регламент визначає тимчасові заходи лібералізації, що доповнюють торговельні поступки, які застосовуються до українських товарів відповідно до Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Таким чином, ЄС став одночасно важливим актором у світовій ланці постачання аграрної продукції з України та гарантом уникнення соціальної напруги у багатьох регіонах світу, які виступають закупівельними української аграрної продукції, тобто ЄС втілює свою первинну і унікальну ідею щодо поширення власних цінностей.

Вже більше 3х років Україна та ЄС як партнери по чисельним економічним угодам, ґрунтуючись на Угоді про асоціацію 2014 р. винаходять нові можливості щодо співпраці також завдяки засобам торговельної дипломатії. Наприклад Україна та ЄС для диверсифікації експортних коридорів, оскільки не всі вони безпечні, узгодили та запровадили Угоду про вантажні перевезення автомобільним транспортом [2]. Ця Угода спростила процедуру отримання дозволів на двосторонні та транзитні перевезення до ЄС, що дозволило уникнути затримок при експорті української продукції через прикордонні пункти пропуску.

Окрім вищенаведених прикладів слід окремо виділити Ініціативу «Шляхи солідарності» [3]. Ця Ініціатива є важливим засобом торговельної дипломатії ЄС, оскільки включає в себе кооперацію між Україною, Молдовою та країнами-членами ЄС (особливо тими, хто є сусідами цих країн) щодо експорту несільськогосподарських товарів з України та водночас імпорт необхідних товарів в Україну без додаткових перепон на кордонах. Важливо, що така кооперація передбачає розвиток інфраструктури митних органів та підприємств, що забезпечують зберігання, сертифікацію та стандартизацію товару. Такі дії також закладають можливості та майбутні засади для економічної відбудови країни після збройного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Regulation (EU) 2023/1077 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade

concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. *Official Journal*. L 144. 05.06.2023. P. 1–6.

2. Угода між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом. *Офіційний вісник*. 2023. № 2. Ст. 11/436.

3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions “An action plan for EU-Ukraine Solidarity Lanes to facilitate Ukraine’s agricultural export and bilateral trade with the EU”. COM/2022/217 final. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0217>

Ключові слова: міжнародне право, міжнародна дипломатія, Європейський Союз, торговельна дипломатія ЄС.

Keywords: international law, international diplomacy, European Union, EU commerce diplomacy.

Грушко Мальвіна Валеріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Димов Кирило Борисович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ

Одними з фундаментальних принципів міжнародного гуманітарного права (далі – МГП), покликаних забезпечити гуманізацію збройних конфліктів, є принципи пропорційності та розрізнення. Вони зобов’язують сторони конфлікту чітко розмежовувати між військовими об’єктами і цивільними особами та об’єктами, а також утримуватись від застосування сили, яка може спричинити надмірні втрати серед цивільного населення порівняно з очікуваною військовою перевагою. І. Омельченко справедливо зауважив, що насамперед, один з ключових викликів – це оцінка військових переваг у порівнянні з можливими втратами серед цивільних осіб [4, с. 527].

Ці норми закріплені, зокрема, у статтях 48, 51 і 57 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 року (далі – ДП I) [1], а також вважаються частиною звичаєвого міжнародного права, обов’язкового для всіх держав, включно з тими, які не є сторонами Протоколу. Стаття 48 ДП I зокрема зазначає, що для забез-